

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
ВІДДІЛ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ імені О. Я. САВЧЕНКО
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ПАВЛА ТИЧІНИ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ
ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ЛАБОРАТОРІЯ
ПСИХОДИДАКТИКИ імені Я. А. КОМЕНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
БРЕСТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БРДУ імені О. С. ПУШКІНА (БІЛОРУСЬ)
ВИЩА ШКОЛА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ імені Я. А. КОМЕНСЬКОГО У М. ЛЕШНО (ПОЛЬЩА)
ДЗО «ГРОДНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ» (БІЛОРУСЬ)
ПУБЛІЧНИЙ ІНСТИТУТ «ТРАКАЙСЬКИЙ ЦЕНТР ПРОСВІТИ» (ЛИТВА)
ТРАКАЙСЬКИЙ ЦЕНТР РОЗВИТКУ ДОРОСЛИХ (ЛИТВА)

***ВІСНИК ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ПСИХОДИДАКТИКИ
ІМЕНІ ЯНА АМОСА КОМЕНСЬКОГО***

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБДАРОВАНОСТІ
ОСОБИСТОСТІ**

Випуск 1 (24)

Матеріали Другої Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Умань, 20–21 травня 2021 року)

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
© Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР ТА ВІДПОВІДАЛЬНА ЗА ЗБІРНИК:

Осадченко Інна – д. пед. н., професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Демченко Ірина – д. пед. н., проф., проф. кафедри соціальної роботи та реабілітації Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Івлева Надія – к. пед. н., доц. Казахського національного педагогічного університету імені Абая.

Коберник Олександр – д. пед. н., проф., зав. кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Кравченко Оксана – д. пед. н., проф., декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Лякішева Анна – д. пед. н., проф. кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Максимук Лариса – к. пед. н., доц. кафедри іноземних мов Брестського державного університету імені О. С. Пушкіна.

Сергейко Світлана – к. пед. н., доц., ректор ДЗ «Гродненський обласний інститут розвитку освіти».

Тарантей Віктор – д. пед. н., проф., зав. каф. педагогіки та соціальної роботи ДЗ «Гродненський державний університет імені Янки Купали».

Тарантей Лариса – к. пед. н., доц., декан ДЗ «Гродненський обласний інститут розвитку освіти».

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Штефан Людмила – д. пед. н., проф., завідувач кафедри історії педагогіки і порівняльної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Григорія Сковороди.

Данилюк Оксана – к. філол. н., доц. кафедри теорії та методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

ТЕХНІЧНИЙ РЕДАКТОР:

Пишина Наталія – лаборант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рекомендовано до друку вченими радами факультету соціальної та психологічної освіти (протокол № 16 від 03.06.2021 р.) та факультету дошкільної та спеціальної освіти (протокол № 11 від 26.05.2021 р.) Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Мова видання: українська, російська, польська, англійська, китайська

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія KB №19704 – 9504P від 21.12.2012 р.

Вісник Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського. В53 Вип. 2(22): *Сучасні проблеми обдарованості особистості*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 20–21 трав. 2021 р.) / МОН України, НАПН України, Ін-т педагогіки [та ін.]; [редкол.: Осадченко І. (голов. ред. та відп. за вип.), Демченко І., Івлева Н. [та ін.]. Умань: Візаві, 2021. 148 с.

До збірника увійшли матеріали Другої Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми обдарованості особистості». Основна тематика представлених доповідей відповідає напрямам роботи конференції: історичні, порівняльні аспекти та методологія дослідження проблеми обдарованості особистості; дидактичне, виховне та психологічне забезпечення формування обдарованої особистості у закладах дошкільної, загальної середньої, вищої та післядипломної освіти на засадах традиційного, інклюзивного та інтегрованого підходів; сучасні педагогічні технології та діяльність соціально-психологічної служби у контексті формування обдарованої особистості; інклюзивний підхід до формування обдарованої особистості та інші напрями сучасних досліджень у контексті модернізації освітнього середовища.

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
© Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

ЗМІСТ

<i>Авраменко Дмитро, Авраменко Оксана.</i> Дослідження проблеми обдарованості особистості вітчизняними та закордонними науковцями	5
<i>Андрющенко Тетяна.</i> Інноваційна компетентність педагога – передумова розвитку обдарованості особистості	11
<i>Безлюдна Наталія.</i> Організація освітнього середовища розвитку інтелектуальної обдарованості учнів початкової школи	18
<i>Бойченко Валентина.</i> Умови формування педагогічного мислення майбутніх учителів у процесі професійної підготовки	23
<i>Бурак Валентина.</i> Професійна підготовка майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи в контексті реформи освіти та науки	28
<i>Бялик Оксана.</i> Портфоліо викладача закладу вищої освіти – об’єктивна необхідність сьогодення	33
<i>Вашуленко Оксана.</i> Сучасна технологія розвитку творчих здібностей молодших школярів на уроках літературного читання	36
<i>Габінська Алла (Габинская Алла).</i> Нові задачі освіти в епоху Постсучасності (Новые задачи образования в эпоху Постсовременности) ..	42
<i>Гаврилюк Світлана.</i> Розвиток творчого потенціалу дітей дошкільного віку	48
<i>Джалалов Я. С., Мамедов З. З., Абдуллаєв С. С. (Джалалов Я. С., Мамедов З. З., Абдуллаєв С. С.)</i> Дії борця, який атакує, при захисті від переворотів накатом у греко-римській боротьбі (Действия атакуемого борца при защите от переворотов накатом в греко-римской борьбе)	53
<i>Дудник Наталка.</i> Портфоліо як засіб формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів освіти	57
<i>Дука Тетяна.</i> Розвиток інтелектуальної обдарованості дітей старшого дошкільного віку	62
<i>Журавко Тетяна.</i> Логічні блоки Дьенеша у математичному розвитку дошкільника	68
<i>Ищенко Людмила.</i> Розвиток дитячої обдарованості як психолого-педагогічна проблема	72
<i>Карнаух Леся.</i> Психолого-педагогічні засади розвитку дитячої обдарованості	77
<i>Кравчук Неля.</i> Проблеми діагностики дитячої обдарованості у закладах дошкільної освіти	83
<i>Кудла Марія.</i> Система цінностей як прояв власного ставлення особистості до оточуючого світу	89
<i>Павлова Тетяна.</i> Педагогічна підтримка обдарованості молодшого школяра	93
<i>Пархета Любов.</i> Методика проведення літературної дискусії	98
<i>Петрук Оксана.</i> Версифікація як засіб розвитку мовленнєвих здібностей учнів	103
<i>Підлипняк Ірина.</i> Проектна театралізована діяльність як засіб формування творчих здібностей дошкільників	107

Ремех Тетяна. Формування інноваційної особистості як завдання Нової української школи	112
Рябошанка Олександр, Рябошанка Ольга. Проблема формування читацької культури у дітей молодшого шкільного віку	118
Семчук Світлана. Вплив медіатехнологій на становлення особистості майбутнього фахівця дошкільної освіти	124
Трофайла Наталія. Роль батьків у вихованні обдарованих дітей	130
Троян Сергій. Інтернет-обчислювальне середовище CoCalc як засіб підтримки інклюзивного навчання обдарованих студентів з фізико-математичних дисциплін	135
Шульга Альона, Білоус Олена. Проблема обдарованості дітей з особливими освітніми потребами	141

Іщенко Людмила,
*доктор педагогічних наук, професор кафедри
психології та педагогіки розвитку дитини
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини, Україна*

Ishchenko Lyudmyla,
*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of Psychology and
Pedagogy of Child Development Department, Pavlo Tychyna
Uman State Pedagogical University, Ukraine*

РОЗВИТОК ДИТЯЧОЇ ОБДАРОВАНОСТІ ЯК ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

DEVELOPMENT OF CHILDREN'S GIFT AS A PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEM

Annotation. The article reveals the problem of development of children's talents. The views of prominent domestic and foreign philosophers, teachers and psychologists of the past are highlighted. It is determined that the most favorable period for the development of children's talent is preschool childhood. It was found that the creation of an optimal educational environment in the conditions of preschool education is an effective means of supporting the holistic development of the preschooler's personality.

Keywords: giftedness, creative giftedness, gifted preschool child, development of creative giftedness

В умовах сьогодення проблема актуалізації творчих можливостей у дітей дошкільного віку, розвитку креативної особистості, обдарованості набуває особливої актуальності і стає найважливішим напрямком емпіричних пошуків і науково-теоретичних досліджень. Її активно розробляють провідні вчені країн світового співтовариства Ф. Баррон, Дж. Гілфорд, В.Дж.Гордон, Г. Лозанов, К. Роджерс, А. Ротенберг, К. Тейлор, Р. Торренс, В. Франкл та ін.

Останнім часом у зв'язку з новою парадигмою гуманізації освіти до розвитку творчих нахилів і здібностей особистості дитини, до формування творчої індивідуальності звертається багато вчених, уважаючи, що саме це поняття відповідає змісту гуманізації, усій спрямованості життя нашого суспільства (І. Бех, А. Богуш, В. Кузьменко, А. Линенко, О. Пехота, Т. Поніманська).

Найбільш сприятливий період для розвитку дитячого таланту

– це дошкільне дитинство. У дошкільному віці закладається основа для подальшого розвитку особистості, фундамент для знань, формується підґрунтя для інтенсивного інтелектуального розвитку.

Проблема обдарованості дітей відображена в законах України “Про освіту”, “Про загальну середню освіту”, що спрямовують процеси вдосконалення освітньої сфери на пошук шляхів і засобів на створення комфортних умов для забезпечення інтелектуального розвитку підростаючого покоління. Дослідженням дитячої обдарованості займалися І. Карпова, О. Кульчицька, Н. Лейтес, А. Матюшкін, Г. Тарасова, Б. Теплов, С. Олексюк, М. Ярмаченко та ін.).

Діти, що знаходяться в умовах однакового соціуму, розвиваються по-різному, оскільки мають від природи унікальні анатомо-фізіологічні особливості, тип нервової системи, сприйняття, стан аналізаторів, фізіологічне функціонування, тип обміну речовин, статеві відмінності. Засвоєння соціального досвіду, прийняття або неприйняття його культури, цінностей, традицій узгоджується із проявами власної унікальності. Неабияке значення мають і ті шляхи, якими передається цей соціальний досвід, тому розвиток внутрішніх сил дитини залежить від умов життя та ефективності спілкування дорослих з дитиною, особливостей її навчання та виховання [3].

Видатні вітчизняні та зарубіжні філософи, педагоги і психологи минулого наголошували на необхідності цінування своєрідності кожної людини, глибокого знання її індивідуальних особливостей, розвитку в педагогів необхідних для цього професійних якостей, які необхідні для створення комфортних умов для навчання та виховання дітей. Ученими доведено, що першоосновою повноцінного особистісного буття дитини є задоволеність нею цим буттям [3].

Учені вважають дитинство тим періодом, який є найважливішим для становлення індивідуальності особистості, стабілізації біологічних передумов особистісного розвитку, формування психічних процесів, довільності поведінки та діяльності. Саме в період від 3 до 7 років, який пов'язаний з перебігом низки вікових криз, виникають суттєві особистісні новоутворення. Цей віковий період є найсприятливішим для здійснення виховних впливів і найбільш сензитивним порівняно з усіма подальшими періодами життя.

З огляду на це, правомірно вважають дошкільну освіту важливим етапом для цілісного, гармонійного розвитку дитини. Нині її зміст органічно пов'язаний з ідеями Нової української школи: він забезпечує наступність між дошкільною та початковою освітою в умовах шкільної реформи. За сучасною моделлю дошкільної освіти та реалізацією основних положень Концепції НУШ важливо особливу увагу спрямувати на створення умов для індивідуальної траєкторії розвитку для кожної дитини. Базовий компонент дошкільної освіти, як Державний стандарт дошкільної освіти в Україні визначає в кожній освітній лінії ті компетентності, які слід сформувати в дитини на кінець дошкільного віку. Щоб дитина успішно справлялася з новими вимогами шкільного життя, у неї має бути сформований набір тісно взаємопов'язаних якостей. Неможливо розглядати ці якості у відриві від життєвого досвіду дитини, конкретного середовища [1].

Місія Нової української школи – це допомогти розкрити та розвинути здібності, таланти і можливості кожної дитини, адже кожна дитина неповторна, наділена від природи унікальними здібностями, талантами і можливостями. Тому одним з важливих напрямів діяльності педагогів має бути впровадження в роботу цікавих форм і методів навчання та виховання талановитих дітей, створення умов для природних здібностей учнів, виховання творчої соціально-активної особистості, бо, як зазначається у Концепції Нової української школи, дитині недостатньо дати знання, а ще необхідно навчитися користуватися ними.

Розв'язання завдань формування особистості дітей дошкільного віку та цілеспрямованого педагогічно вираженого впливу на її гармонійний розвиток є можливим за умов забезпечення психолого-педагогічного супроводу та створення оптимального освітнього середовища в умовах закладу дошкільної освіти, оскільки середовище є ефективним засобом підтримки цілісного розвитку особистості дошкільника, що забезпечує такі напрямки, як: фізичний, пізнавально-мовленнєвий розвиток, соціально-особистісний, художньо-естетичний розвиток. Також важливою психолого-педагогічною умовою розвитку особистості дитини 3–7 років є: перебудова освітнього простору та стилю спілкування педагогів з дітьми від фронтального до індивідуалізованого.

Ідеальна мета педагогічного процесу, до якої повинен прагнути кожен вихователь закладу дошкільної освіти – це виховання всебічно розвиненої особистості та щасливої дитини. Все, що оточує дитину, формує її психіку, є джерелом її знань і соціального досвіду. Тому головне завдання вихователя створити такі умови, які сприяли б найбільш повній реалізації розвитку дітей за всіма психофізіологічними параметрами, а саме: створення позитивного стану у дітей, організація раціонального рухового режиму, попередження дитячої стомлюваності розумним чергуванням різноманітної активної діяльності і відпочинку.

Як відомо, освітнє середовище – це єдність соціальних і природних факторів, які можуть впливати прямо або побічно, миттєво або довготривало на життя дитини, власне це той світ, у який приходить дитина.

На основі проведеного науково-теоретико аналізу праць відомих психологів минулого і сучасності, можна прийти до висновків, що процес розвитку дитячої обдарованості відбувається протягом усього активного життя людини, починаючи з моменту її народження людини, але при цьому вік від 3 до 7 років є первинним, визначальним, стабілізуючим.

У період дошкільного дитинства відбувається створення базисної основи для подальшого розвитку обдарованої особистості, закладаються початки усвідомлення унікальності власного життєвого шляху, вирізняється відмінність своєї особистості від інших, формується своєрідний стиль діяльності, окреслюються життєві наміри, уподобання.

Розвиток якостей і властивостей індивідуальності значною мірою залежить від умов, створюваних педагогом, зокрема, його участі у процесі постановки та досягнення мети, спрямованості на побудову індивідуально-окресленої взаємодії з дитиною, поваги до її вибору, рішень, планів, винаходів. Особливо впливає на характер дитячої діяльності міра допомоги, що надається вихователем, ступінь новизни та практичної значущості виконуваних завдань, відповідність складності ситуації можливостям дитини, наявність варіативного ігрового матеріалу тощо.

Застосування засобів опосередкованого впливу забезпечує нагромадження дитиною певних знань про себе, їх поглиблення, виокремлення власних дій та вчинків серед загальних, розвиває

функцію постановки та цілеспрямованого досягнення мети, поетапного планування, сприятливо впливає на вироблення відмінного від інших стилю діяльності та поведінки.

Психолого-педагогічний супровід розвитку дитини в умовах сучасного освітнього простору ЗДО виступає комплексною технологією, особливою культурою підтримки і допомоги дитині у вирішенні завдань її розвитку, навчання, виховання, соціалізації.

Таким чином, проблему психолого-педагогічного супроводу розвитку особистості розглядаємо як систему професійної діяльності педагога, спрямовану на створення умов для успішного навчання і розвитку особистості та як основу взаємодії суб'єктів виховання і навчання.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція. Київ, 2020. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2020/21.12/bazovyy%20komponent%20doshkillya.pdf> (дата звернення: 09.02.2021).
2. Психологический словарь. Краткое введение в психологию. URL: <http://psi.webzone.ru/intro/intro13> (дата звернення: 29.02.2021).
3. Поддъяков А. Н. Мышление дошкольников в процессе ориентирования со сложными объектами. *Вопросы психологии*. 1996. № 4. С. 14–24.

References:

1. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity (2020). Nova redaktsiia. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2020/21.12/bazovyy%20komponent%20doshkillya.pdf> [in Ukrainian].
2. Psihologicheskij slovar. Kratkoe vvedenie v psihologiyu. URL: <http://psi.webzone.ru/intro/intro13> [in Russia].
3. Poddyakov, A. N. (1996). Myshlenie doshkol'nikov v processe orientirovaniya so slozhnymi ob'ektami. *Voprosy psihologii – Psychology issues*, 4, 14–24 [in Ukrainian].